

אל תקרי הליכות אלא הלכות

תשובות מעלון קודם

ג. האם סוכה שבנאה תחת חבלי כביסה (שאינן ביניהם 24 ס"מ) או סורג בולט נפסלת בכך?

י"א שנפסלת בכך. (ב"ח סי' תרכו, שו"ת מנחת יצחק ח"ח סי' נו אות א) וי"א שאינה נפסלת בכך מכמה טעמים:

טעם א': בדבר שעומד להיות פתוח לעולם אין אומרים בו לבד. (לבוד היינו שיש הלכה למשה מסיני, שכל שיש רווח פחות משלושה טפחים בין שני קנים או שני חוטים וכדומה, נחשב הרווח לסתום.) (שו"ת מנח"ש ח"א סי' צא אות יט, ע"פ הרישב"א עירובין י:; חזו"ע סוכות עמ' סט) טעם ב': דלא אמרינן לבד לחומרא אלא רק לקולא. (שו"ת קנין תורה ח"ג סי' צב, שו"ת תפילה למשה (לוי) ח"ב סי' לב)

טעם ג': כל שאין בחבלים או בברזלי הסורג יחד ד' טפחים (32 ס"מ), אינם פוסלים מדין לבד. (משנ"ב סי' תרלב ס"ק כ, שער הציון שם) טעם ד': שגם אם נאמר לבד, הוא חשוב לחמתה מרובה מצילתה, והסוכה עצמה צילתה מרובה מחמתה. (קובץ מבית לוי ח"ב עמ' כג. והוסיף שם שגם הב"ח יודה, כיון שהלבד הוא מעל הסכך הכשר ולא מתחתיו) וכן הלכה למעשה.

ד. האם ניתן לכפות את שכנו להסיר את חוטי הכביסה או את הסורג הבולט מעל סוכתו?

לא ניתן לכפותו את שכנו להסירם, שכן מעיקר הדין לא אמרינן לבד לחומרא כדעת הב"ח (שם). (קובץ מבית לוי שם עמ' כד, אשרי האיש מועדים עמ' קעא, קעב. והוסיף שם שבמקרה הנ"ל כדאי שיניח על החבלים/הסורג מעט סכך, כדי לבטל את הלבד)

ה. האם כדור פורח או מסוק או מטוס או טיסן שעומדים מעל הסוכה פוסלים אותה?

מגדל פורח העומד מעל הסוכה, אם אינו נשלט על ידי אדם להעמידו ולהניעו, אלא עף על ידי הרוח, אינו פוסל את הסוכה, כיון שאינו מביא טומאה. (דעת תורה סי' תרכו סעי' ג)

אולם אם הוא נשלט על ידי אדם, או מסוק או מטוס או טיסן שהמציאות בהם שהם נשלטים ע"י אדם, כשעומדים על הסוכה, י"א שפוסלים את הסוכה כיון שיש להם דין אוהל. (דעת תורה שם. ועי' בשו"ת מהרש"ם ח"ח סי' צד שנשאר בדין זה בצריך עיון)

וי"א שכיון שהם גבוהים מאות או אלפי מטרים אין להחמיר בהם. (שו"ת קנין תורה בהלכה ח"ד סי' עח), וכן נראה עיקר להלכה.

ו. מה הטעם שמזמינים את האושפזין לסוכה בלשון ארמית, ולא בלשון הקודש?

אנו חוששים שאם ישמעו המזיקים שאנו מזמינים אורחים הם יבואו ויזיקו את הסעודה, ולכן אנו מזמינים את האושפזין בלשון ארמית שאותה לא מבינים המזיקים. (יוסף את אחיו [פלאג'] מערכת א אות ו דף ה ע"ג)

ז. האם מותר לשחק בסוכה קלפים, שח-מט, דמקה, שש-בש, דומינו וכדומה?

משחקי קוביא כגון: קלפים, שש-בש וכדומה, לשחקם בהיתר היינו שאינו מהמר על כסף וכדומה, (שכן בהימור איסור גמור הוא) י"א שמותר לשחקם בסוכה. (דרכי משה סי' תרלט אות א בשם מהר"י וייל סי' קצא)

וי"א שאסור לשחק בהם בסוכה. (חזו"ע סוכות עמ' קמז, שו"ת בית דוד סי' תמד דף ק"ח ע"ג, ביכורי יעקב סי' תרלט אות ב בשם השל"ה, יערוך דבש דרוש א דף יא ע"א)

הלכה: ראוי מאוד להחמיר בזה.

לגבי שאר משחקים כגון: שח-מט, דמקה, דומינו וכדומה (ללא הימור), נראה שמותר לשחקם בסוכה והנח להם לישראל. (כי בו מועד עמ' צב)

א. שמעון וקבוצתו ביקשו לשכור דירה באומן מגוי תושב המקום, כדי לשהות בה בראש השנה. סיכמו עימו מחיר והעבירו לו את הכסף בהעברה בנקאית. כשהגיעו שמעון וקבוצתו לדירה נוכחו לדעת שהדירה נתפסה כבר על ידי מיכאל וקבוצתו. בירור מהיר העלה שאמנם בעל הבית הגוי השכיר את הדירה בתחילה למיכאל וקבוצתו (יצויין שמיכאל וקבוצתו העבירו לגוי את כל התשלום מראש), אלא שכאשר שמעון וקבוצתו ביקשו לשוכרה, בעל הבית ביקש מהם מחיר גבוה יותר וסגר איתם, בפועל מיכאל וקבוצתו נכנסו לדירה קודם. מה הדין?

לכאורה מיכאל וקבוצתו זכו במושכר בקניין כסף ששילמו לגוי, ואין הגוי יכול לחזור בו מהקניין. אלא שמבואר בשו"ע (חו"מ סי' קצד סעי' א), שיהודי אינו קונה מהגוי בכסף אלא בשטר, משום שיהודי אינו סומך דעתו על הגוי כל עוד הדבר אינו כתוב בשטר. ואמנם הרמ"א (שם) פסק שדוקא בקונה מן הגוי אין היהודי סומך דעתו לקנות בכסף אלא בשטר, אבל בשוכר מן הגוי חל הקנין בכסף לבד. אלא שהט"ז (שם) הוכיח מהבית יוסף דלא כהרמ"א, ושגם בשכירות אין היהודי זוכה מן הגוי בקניין כסף. לכן בנידון השאלה אם היו הנידונים מבני אשכנז, אזי זכו מיכאל וקבוצתו במושכר, שכן הם השוכרים הראשונים ששילמו כסף וקנו מן הגוי, וכדעת הרמ"א שכסף קונה מן הגוי בשכירות. אולם אם הנידונים היו מבני ספרד, אזי עדיין לא זכו מיכאל וקבוצתו במושכר בכסף ששילמו, שכן לדעת הבית יוסף שהוכיח הט"ז אין כסף קונה מן הגוי אף בשכירות, ואם כן זכותו של הגוי כעת להשכיר את דירתו לשמעון וקבוצתו. (מהגאון הרב אפרים כהן עמאש שליט"א, אב"ד זכור לאברהם ביתר עילית)

ב. יפתח רכש דירה חדשה, היות שהדירה היא עורפית, חברת ההובלות ששכר יפתח נאלצו להעלות את כל תכולת הדירה דרך חדר המדרגות, כאשר עמדו להכניס את המקרר לחדר המדרגות נתקלו בבעיה - דלת חדר המדרגות צר והמקרר רחב, הדרך היחידה שנותרה להם היתה, לעלות את המקרר עם מגוף למרפסת של השכן שממול שפונה לחזית, ומשם להכניסה הישר לביתו החדש של יפתח. השכן מסרב בכל תוקף אלא תמורת תשלום, בליט ברירה יפתח הסכם לשלם. לאחר שהמקרר הוכנס לדירה של יפתח, הוא הודיעה חגיגית שאינו מתכוון לשלם לו. מה הדין?

מצינו בכמה מקומות שאמרו חז"ל, בנוגע לאדם המונע טובה מחבירו כשאין לו תועלת במניעתה: 'כופים על מידת סדום'. דהיינו מכריחים את האדם לעשות דבר המועיל לחבירו ואינו מזיק לעצמו, אף על פי שאינו חייב בעשיית הטובה לחבירו מעיקר הדין. אשר על כן, כאשר אין חשש הזיק בהעברת המקרר בבית השכן, יש לכפות אותו להסכים להעביר את המקרר של יפתח דרך דירתו. אולם בשו"ע (שם סי' רסג סעי' ו) מבואר שאם יש לאדם חצר שאינה עומדת להשכרה, והוא מודיע שאם בכל זאת ייכנס אליה אדם וידור בה הוא יחויב לשלם לו שכר, הדין הוא שאף שבעל הבית אינו חסר מאומה, מכל מקום הדר בחצרו צריך לשלם לו את שכרו, כי 'זה נהנה וזה חסר פטור' נאמר דוקא בסתם כשבעל הבית לא התנה מראש, אך כאשר הוא דרש שכר מלכתחילה יש לשלם לו. ולפי זה לכאורה גם בענייננו נצטרך לומר שהשכן שהתנה מראש שהעברת המקרר דרך דירתו תהיה כרוכה בתשלום, אזי הגם שאין חיסרון מהדבר בכל זאת יש לשלם לו. אולם בענייננו הדין שונה, וזאת משום ששכנים הרי הם שותפים בדיוורם בבנין משותף, ויש על כל שותף חוב לדאוג לרווחת שותפו ואף לטרוח מעט לטובתו, וממילא גם כאשר השכן זקוק להוביל לדירתו מיצרר כה חיוני כמקרר, והדרך היחידה להכניסו לדירתו היא דרך דירת שכנו, אזי יש על שכנו שיעבוד מתוקף השותפות עם שכנו לאפשר את העברת המקרר, ועל כן אם אין חשש הזיק בהעברת המקרר בבית השכן, יפתח יכול לשעון כלפי שכנו 'משטת הייתי כך' ויפטר מתשלום, משום שההתחייבות במקרא זה היא רק מפני שלא יכול לעשות בענין אחר, וממילא אין לחיובו של יפתח על מה לחול כיון שלא נשתעבד על כך בקניין, אולם אם העברת המקרר היתה עלולה לגרום לזיק כלשהו, יפתח ישלם לשכנו את אשר התחייב. (ופריו מתוך במדבר עמ' 296, מהגר"י זילברשטיין שליט"א. ע"ש עוד)

מצוה קמ"ט בתרי"ג המצוות:

'שלא יכנסו הכהנים למקדש מגודלי שער'

משורשי המצוה הוא הגדלת הבית, וכמו שאמרנו למעלה (מצוה צה, עלון מס 171) שנצטוונו להגדילו בכל כוחנו מן הטעם שאמרנו (שם), ועל כן ראוי לנו שלא נבוא שם מגודלי שער כדרך האבלים, וכעניין מה שנאמר במגילת אסתר (ד, ב): "כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק", כלומר אין ראוי לבוא אל בית ה' רק דרך ששון ושמחה ותענוג, ולא דרך אבל וצער. וכל זה יחזק היסוד הבנוי בראש הבנין, כי כל ענייני הבית ומעשיו לחזק ולצייר בלב העושים מעשה הכושר, ולהרחיק מליבם ומחשבותם כל כיעור וכל חטא. ועל כן בהיות כוונת הבית בזה, ראוי לנו לבוא שם דרך כבוד ויראה וגדולה ושמחה, ומתוך קביעות מחשבתנו על חשיבות המקום וגודלו ותפארתו והודו, יתרככו לבבינו שם ונהיה ראויים לקבלת הטוב.

מצוה קנ"ב בתרי"ג המצוות:

'שלא יכנסו הכהנים למקדש קרועי בגדים'

משורשי המצוה, כתוב בפריעת הראש, הקודם לזה (היינו במצוה הקודמת). ודין פרועי ראש וקרועי בגדים שווים בכל דיניהם.

מצוה קנ"א בתרי"ג המצוות:

'שלא יצאו הכהנים מן המקדש בשעת עבודה'

משורשי המצוה, היסוד הבנוי לנו בהגדלת הבית והעבודות הנעשות שם, ועל כן ראוי על כל פנים שלא לצאת ולהניח העבודה היקרה בשום דבר בעולם, כי באמת אם יניחוה יהיה זלזול בה, ויהיו מראים בעצמם שיהיה בעולם דבר גדול מעבודת ה', אחר שתהיה נדחית אפילו לפי שעה בשביל שום דבר אחר, ועל כן הוזהרו על זה במיתה.

מצוה קנ"ב בתרי"ג המצוות:

'שלא להיכנס שתויי יין במקדש, וכן שלא יורה שתוי'

שורש המצוה ידוע, שאין ראוי להתעסק בדברים היקרים בתכלית היוקר כמו ענייני המקדש ודברי התורה רק בעת שיהיה האדם מיושב בדעתו ומכון בכל מעשיו, אין להאריך בדברים פשוטים. (מתוך ספר החינוך)

אל תקרי הליכות אלא הלכות

שאלות

(תשובות יינתנו בעלון הבא)

א. ברוך שלח את מאיר לקנות לו כרטיס הגרלה בדוכן הפיס, ונתן לידיו שטר של 100 ש', ברוך הדגיש למאיר חזור והדגש: "אל תמלא את המספרים באופן ידני אלא באופן ממוחשב". מאיר שכח את מה שביקש ממנו ברוך ומילא את הטופס באופן ידני. כשהרגיש ברוך בטעותו של מאיר הוא גער בו, מאיר שנפגע מהתגובה של ברוך הוציא מכיסו שטר של 100 ש', השליכו לעבר ברוך ויצא בכעס. לאחר יומיים נערכה ההגרלה והלא יאומן קרה, הכרטיס שבידו של מאיר זכה ב- 20 מיליון ש'. מי העשיר החדש?

ב. למשה יש בן הסובל ממצוקה רגשית כלשהי (רח"ל), על כן יעצו לו מומחים להכניס לביתו בעל חיים, שבנו יטפל בו וישחק עמו וכך יבוא לו מזורו. משה נסע לעיר ת"א, ניכנס לחנות חיות נוי וביקש לקנות תוכי מדבר, בעל החנות דרש 5,000 ש' עבורו והעסקה נסגרה. כשמשה הגיע לבית כל בני הבית צהלו ושמחו והמתינו למוצא פיו של התוכי, אלא כשפתח התוכי את פיו נתקפו בני הבית בהלם וזעזוע... התוכי החל לכנות את בני הבית בכינויי גנאי, ואף איחל להם את הגרוע מכל, תצלנה אוזניים משמוע. משה חזר לחנות חיות הנוי וביקש לבטל את המקח, בעל החנות לא מסכים בטענה שמשה לא הציב שום תנאי בעת הקנייה אודות דיבורו של התוכי. מה הדין?

ג. מי שמחלק את קריאת שניים מקרא ואחד תרגום לימות השבוע (כגון הקורא חק לישראל), האם צריך לחזור על הפסוק האחרון בכל יום שוב פעם מקרא (לאחר שסיים תרגום)?

ד. מי תיקן להם לישראל קריאת שניים מקרא ואחד תרגום, ומה הטעם למצוה זו?

ה. מי שאינו מבין את התרגום האם מועיל לו לקריאת שניים מקרא ואחד תרגום?

ו. מה הטעם שתיקנו לקרוא כל פסוק ג' פעמים (שניים מקרא ואחד תרגום)?

ז. האם סומא (עיוור) או אלים חייבים במצות שניים מקרא ואחד תרגום?

כינור חידתי

שאלת השבוע:

מה הקשר בין זהירות בברכות הנהנין, לבין הצלה מתולעים בקבר?

פתרון החידה מעלון הקודם:

שאלה: איך יתכן שאדם יברך בתוך זמן קצר כמה פעמים את ברכת 'בורא פרי הגפן' על יין, אף על פי שלא שינה מקומו, וגם לא נמלך ולא הסיח דעתו מהשתייה הקודמת. (אין מדובר בקידוש או הבדלה)?

תשובה: ראש ישיבה מפורסם שלח לשאול את מרן בעל "שבט הלוי" זיע"א: "מעשים שבכל יום שבבית מדרשינו הגדול, מתקיימות מידי בוקר כמה וכמה בריתות בזו אחר זו (בלעה"ר), ואני מתכבד בדרך כלל בברכות שלאחר הברית (בורא פרי הגפן ואשר קידש). הסתפקתי: איך יכול אני לברך "הגפן" כמה פעמים בזה אחר זה, ובפרט שאיני נחשב ל"נמלך", כי בדרך כלל מודיעים לי בעלי הברית מראש שבכוונתם לכבד אותי בברכות?" תמצית תשובת מרן הרב וואזנר היתה: "מכיון שכל כוס וכוס היא מצוה בפני עצמה אפשר לברך כמה פעמים, באופן שיכוון שבכל פעם שמברך "הגפן" שאינו רוצה לפטור בברכתו אלא כוס זו. וגם יהדרו להביא את הילד השני רק אחרי הברית הראשונה, וכל שכן אם תהיה גם קצת הפסקה בין ברית לברית". (שבט הלוי ח"י סי' לט, יעו"ש)

העלון מוקדש לע"נ: הרב רפאל בן דניאלה ז"ל, ר' יעקב בן שפרה ז"ל, לוי בן יוכבד ז"ל, שרה מייטא בת מלכה, ולהבדיל לרפואת גבריאל בן אסתר. לקבלת העלון במייל: S6629700@gmail.com להערות והארות הרב סימן טוב רוזן שליט"א 0548432105.

נא לא לעיין בזמן התפילה

